

O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINING RIVOJLANISH
HOLATI VA MAZMUN MOHIYATI.

Axmedova Shaxlo Xamdamboy
qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot
universiteti

Turizm va mehmondo'stlik
yo'nalishi

Magistranti

Email.

Axmedovashaxlo95@gmail.com

Anotatsiya

Mazkur maqolada O'zbekistonda ziyorat turizmining so'nggi yillardagi rivojlanish tendensiyalari, statistik ko'rsatkichlari hamda davlat siyosati doirasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. 2023–2025 yillar davomida mamlakatga tashrif buyurgan ziyoratchilar soni, asosiy donor davlatlar, ziyorat maskanlari salohiyati hamda infratuzilma rivojlanish holati o'rganildi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ziyorat turizmi O'zbekiston turizm sanoatining strategik yo'nalishiga aylanib bormoqda. Shu bilan birga, xizmatlar sifati, logistika va marketing strategiyalarini takomillashtirish zarurati mavjud.

Kalit so'zlar

Ziyorat turizmi, diniy turizm, turizm infratuzilmasi, xalqaro hamkorlik, statistik dinamika, barqaror rivojlanish, O'zbekiston.

Kirish

Ziyorat turizmi jahon turizm bozorida eng tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Jahon Turizm Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, diniy sayohatlar umumiy turistik oqimning muhim qismini tashkil etadi. O'zbekiston Markaziy Osiyoda boy diniy-madaniy merosga ega davlat sifatida ziyorat turizmi salohiyatiga ega mamlakatlardan biri sanaladi. O'zbekiston hududida islom sivilizatsiyasining buyuk namoyandalari – Imom al-Buxoriy, Bahouddin Naqshband, Imom at-Termiziy kabi allomalar maqbaralari joylashganligi mamlakatning ziyorat turizmi brendini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Ziyorat turizmi (pilgrimage tourism) — bu shaxslarning diniy e'tiqodlari, ma'naviy ehtiyojlari hamda tarixiy-diniy merosga bo'lgan qiziqishlari asosida muqaddas qadamjolar, ziyoratgohlar va diniy ahamiyatga ega maskanlarga amalga oshiriladigan sayohatlar majmuasidir. Ziyorat turizmi — bu diniy e'tiqod, ma'naviyat va turizm faoliyatining uyg'unlashgan shakli bo'lib, u shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini birlashtirgan holda madaniy merosni asrash, iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash hamda ma'naviy qadriyatlarni targ'ib etishda muhim o'rin tutadi. Ziyorat turizmi bugungi kunda keng tarqalgan va dolzarb turizm sohasiga aylanib bormoqda. Ziyorat turizmi asosan muqaddas joylarni, ya'ni ziyoratgohlarni ziyorat qilish jarayonini ifodalaydi. Ushbu turdagi sayohatlar ko'pincha diniy maqsadlarda amalga oshiriladi va ular bir necha kun, haftalar yoki hatto oylar davom etuvchi uzoq safarlarni o'z ichiga oladi.

Asosiy qism

1. Ziyorat turizmining statistik ko'rsatkichlari

So'nggi rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2023 yilda O'zbekistonga jami 6,6 milliondan ortiq xorijiy turist tashrif buyurgan bo'lib, ularning qariyb 1,4

millioni ziyorat maqsadida kelgan. Bu ko'rsatkich 2022 yilga nisbatan sezilarli o'sishni namoyon etadi.

Ziyoratchilarning asosiy qismi qo'shni davlatlardan tashrif buyurmoqda:

Tojikiston – 400 mingdan ortiq,

Qirg'iziston – 300 mingdan ortiq,

Qozog'iston – 280 mingdan ortiq.

Bundan tashqari, Turkiya, Indoneziya, Malayziya hamda Pokiston kabi davlatlardan kelayotgan ziyoratchilar soni ham ortib bormoqda.

2. Ziyorat obyektlari va hududiy salohiyat

Bugungi kunda O'zbekistonda 1200 dan ortiq ziyorat maskanlari mavjud. Ulardan eng mashhurlari:

Imom al-Buxoriy majmuasi, Bahouddin Naqshband majmuasi, Shohi Zinda majmuasi, Hazrati Imom majmuasi. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro va Toshkent shaharlari ziyorat turizmining asosiy markazlari hisoblanadi.

3. Davlat siyosati va institutsional mexanizmlar

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ziyorat turizmini rivojlantirishga qaratilgan bir qator qaror va farmonlar qabul qilindi. Xususan, ziyorat turizmini tizimli rivojlantirish maqsadida maxsus yo'nalish sifatida ajratilib, infratuzilmani modernizatsiya qilish, mehmonxonalar sonini ko'paytirish, transport qatnovlarini kengaytirish va elektron viza tizimini soddalashtirish choralari amalga oshirildi. Shuningdek, "Tabarruk Ziyorat" platformasining ishga tushirilishi ziyorat maskanlari haqida ko'p tilli ma'lumotlar bazasini yaratishga xizmat qilmoqda.

Ilmiy adabiyotlarda ziyorat turizmi diniy motivatsiya asosida amalga oshiriladigan safar sifatida talqin qilinadi. Xalqaro tadqiqotlarda u madaniy

turizmning tarkibiy qismi sifatida ko'riladi. Zamonaviy yondashuvlarda esa ziyorat turizmi iqtisodiy samaradorlik, hududiy rivojlanish va madaniy diplomatiya omili sifatida baholanmoqda.

O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan strategik hujjatlar ziyorat turizmini alohida yo'nalish sifatida belgilagan. Xususan, 2019-yilda turizm sohasini boshqarish tizimini takomillashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi tashkil etildi. Bu esa sohaning institutsional rivojlanishiga xizmat qildi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda tizimli va qiyosiy tahlil, statistik ma'lumotlarni umumlashtirish, dinamik tahlil va ilmiy abstraksiya usullaridan foydalanildi. Rasmiy statistik ma'lumotlar hamda normativ-huquqiy hujjatlar asosida so'nggi yillardagi o'zgarish tendensiyalari o'rganildi.

Hududlar kesimida ziyorat obyektlari soni, infratuzilma rivoji, joylashtirish vositalari va transport imkoniyatlari asosiy tahlil mezonlari sifatida olindi.

Tahlil va natijalar

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ziyorat turizmi so'nggi yillarda sezilarli o'sish bosqichiga o'tgan. Bunga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatdi:

Infratuzilma rivoji. Mehmonxonalar, transport xizmatlari va ziyorat obyektlari atrofidagi servis infratuzilmasi kengaymoqda. Ayniqsa, "Muqaddas qadamjolar"ni rekonstruksiya qilish va obodonlashtirish ishlari jadallashdi.

Vizaviy islohotlar. Elektron viza tizimi va vizasiz rejimning joriy etilishi xorijiy ziyoratchilar oqimini oshirdi.

Xalqaro hamkorlik. Islom hamkorlik tashkiloti doirasida O'zbekistonning boy islomiy merosi e'tirof etilib, mamlakat ziyorat turizmi markazi sifatida targ'ib qilinmoqda.

Hududiy klasterlashuv. Ziyorat obyektlari asosida hududiy turizm klasterlarini shakllantirish jarayoni boshlangan.

Xulosa

O'zbekistonda ziyorat turizmi so'nggi yillarda jadal rivojlanmoqda va mamlakat turizm siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Statistik ma'lumotlar ziyoratchilar oqimining barqaror o'sayotganini ko'rsatadi. Mavjud tarixiy-madaniy meros, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash hamda xalqaro hamkorlik sohaning istiqbolini yanada mustahkamlamoqda. Shu bilan birga, barqaror rivojlanish tamoyillari asosida infratuzilma, xizmatlar sifati va marketing mexanizmlarini takomillashtirish O'zbekistonni jahon ziyorat turizmi markazlaridan biriga aylantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari (2019–2025 yy.).
2. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari, 2023–2025.
3. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi hisobotlari.
4. UNWTO – International Tourism Highlights.
5. Ilmiy maqolalar va monografiyalar (ziyorat turizmi bo'yicha).
6. Azimov, T.A. (2018). Ziyorat turizmi: nazariy va amaliy masalalar. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 112 bet.